

RAADSVORSTEL

Kadernota Integraal Gezondheidsbeleid 2017-2020 (gewijzigd)

Gemeente **Zeist**

Portefeuillehouder		Ronde Tafel	09 mei 2017
Opsteller	H. Snippen / J. van Holland	Debat	23 mei 2017
Zaak/stuknummer	219439	Raadsvergadering	06 mei 2017
Raadsvoorstel	17RV031		

Versienr.	Datum	Opsteller	Toelichting	(help)
1.0		Hanneke Snippen		
2.0	30 mei	Hanneke Snippen	Aanpassingen n.a.v. Debat	

Maatschappelijk effect en doel van het voorstel

We streven na dat inwoners zich gezond voelen en meedoen in de samenleving naar eigen kunnen.

Voorstel

1. De Kadernota Integraal Gezondheidsbeleid 2017-2020 vast te stellen;
2. De nota ZEIST kernGEZOND 2013-2016 in te trekken.

Besluit Raad 06 juni 2017:

Basis

Inleiding

De gemeenteraad stelt op basis van de Wet publieke gezondheid (Wpg) elke vier jaar een nota lokaal gezondheidsbeleid vast. Het huidige beleid, vastgelegd in de nota 'ZEIST kernGEZOND 2013-2016', is geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie, monitorgegevens van de GGD, signalen (inclusief enquête) van professionals en gedachtenuitwisselingen met de toenmalige Wmo-raad en de raad, is een nieuwe Kadernota Integraal Gezondheidsbeleid 2017-2020 opgesteld. Dit voorstel wordt met bestaande middelen gedekt.

De vier uitgangspunten voor het lokale gezondheidsbeleid sluiten aan op de bredere benadering van het sociaal domein en de landelijke nota Wpg. De uitgangspunten zijn:

- 1) positieve benadering van gezondheid,
- 2) focus op preventie,
- 3) integrale benadering en
- 4) basisgezondheidszorg voor iedereen (Zeist-breed) met extra, wijkgerichte inzet in wijken of buurten met gezondheidsachterstanden (Gezonde Wijkaanpak).

Het gezondheidsbeleid wordt langs twee sporen uitgevoerd:

- Zeist-brede speerpunten
- Gezonde Wijkaanpak in 1 of 2 buurten

Zeist-breed zijn de speerpunten: alcoholpreventie, bewegen & gezond gewicht en mentale weerbaarheid. Met deze 3 thema's dragen we eraan bij dat mensen in hun kracht staan en mee kunnen doen in de samenleving.

De Gezonde Wijkaanpak zal in 1 of 2 wijken of buurten in Zeist tot stand komen, in samenwerking met professionals en inwoners. Deze aanpak wordt vastgelegd in een uitvoeringsagenda, waarbij specifiek op enkele ter plekke urgente thema's wordt ingezet, met het oog op het verminderen van gezondheidsachterstanden. Op dit moment wordt het project Wijkgezonder geëvalueerd. De resultaten van deze evaluatie worden meegenomen bij de Gezonde Wijkaanpak.

Argumenten

1. Waarom een kadernota lokaal gezondheidsbeleid?
2. Hoe verhoudt zich deze kadernota tot de nota die we hiervoor hadden?
3. Hoe is dit voorstel tot stand gekomen?
4. Uitgangspunten
5. Ambitie en doelstellingen
6. Met dit beleid sluiten we aan op de uitgangspunten in het sociaal domein
7. Met dit beleid brengen we de integrale benadering een stap verder
8. Met dit beleid zetten we gericht in op meer gelijke kansen op gezondheid
9. Motie raad 2014

Toelichtingen

X	Financiën		Juridisch		Risico's
	Communicatie		Automatisering		Anders

Verdere proces

Zie blz 5

VERDIEPING/ARGUMENTATIE

1. Waarom een kadernota lokaal gezondheidsbeleid?

De Wet publieke gezondheid (Wpg) vereist dat de raad elke vier jaar een nota lokaal gezondheidsbeleid vaststelt. Publieke gezondheidszorg is gericht op het voorkomen van ziekten, en het beschermen en bevorderen van de volksgezondheid. In Zeist wordt een groot deel van de publieke gezondheidszorg uitgevoerd door de GGD regio Utrecht (GGDrU). De GGDrU voert in regionaal verband veel basistaken uit waar alle inwoners gebruik van kunnen maken. Daarmee is een 'basisinfrastructuur' van gezondheidszorg geborgd. Daarnaast zetten we in Zeist in op aanvullende activiteiten om de volksgezondheid te bevorderen. In deze kadernota gaat het erover wat we met deze aanvullende activiteiten in Zeist willen bereiken, hoe we dat willen organiseren en hoe we dit verbinden met ander gemeentelijk beleid.

2. Hoe verhoudt zich deze kadernota tot de nota die we hiervoor hadden?

Het huidige beleid, vastgelegd in de nota ZEIST kernGEZOND 2013-2016, is geëvalueerd (zie bijlage). Op basis van deze evaluatie, monitorgegevens van de GGD, signalen (onder andere via een enquête) van professionals, en gedachtenuitwisselingen met de toenmalige WMO-raad en de raad, is deze nieuwe kadernota opgesteld.

Er is bij de keuze voor de speerpunten een zorgvuldige afweging gemaakt op basis van cijfers en gesprekken met betrokken professionals. Op basis daarvan is het voorstel de thema's uit de vorige periode op hoofdlijnen vast te houden, en op onderdelen een nieuwe impuls te geven:

- Op het punt van *alcoholpreventie* is de doelstelling voor jongeren in de jaren 2013-2016 behaald. Omdat jongeren die drinken, veel drinken, blijft dit thema een belangrijk aandachtspunt. Tegelijkertijd laat de gezondheidsmonitor van de GGDrU (2016) zien dat er in Zeist beduidend meer senioren zijn die overmatig alcohol gebruiken (30,7%) dan het landelijk gemiddelde (21,2%). Daarnaast is het percentage volwassenen dat afhankelijk is van alcohol in Zeist hoger dan in de regio Utrecht (12,8% versus 9,4). Daarom dat vanuit een preventief gezondheidsperspectief voor 2017-2020 ook doelstellingen zijn geformuleerd voor *volwassenen en senioren*.
- Met de nieuwe Sportvisie is er veel aandacht voor bewegen. Vanuit gezondheidsperspectief zien we potentie om meer gezondheidswinst te behalen door bewegen te koppelen aan 'gezond gewicht'. *Bewegen en een gezond gewicht* voorkomen immers veel gezondheidsproblemen, zoals hart- en vaatziekten en diabetes.
- In de nota ZEIST kernGEZOND 2013-2016 is het thema 'eenzaamheid' op verzoek van de raad opgenomen in het beleid. Dit is in de praktijk een lastig thema gebleken. Dit komt onder meer doordat het thema soms nog in de taboesfeer zit en soms überhaupt niet op te lossen is – bijvoorbeeld als iemand de partner door overlijden moet missen. Tegelijkertijd signaleren professionals dat heel wat mensen die zich mentaal niet fit voelen, ook niet actief in het leven kunnen staan. De constatering is dan ook, gebaseerd op zowel cijfers als kwalitatieve signalen van professionals, dat er behoefte is aan aandacht voor *mentale weerbaarheid* in de breedte. Hier zit een belangrijke preventieve component in: wie mentaal weerbaar is, heeft de veerkracht om met tegenslagen om te gaan.
- Naast deze Zeist-brede speerpunten is het voorstel om meer in te zetten op het verkleinen van gezondheidsachterstanden. Oftewel: zorgen voor meer gelijke kansen op gezondheid. Voorstel is in 1 of 2 wijken/buurt hierop in te zetten door middel van de Gezonde Wijk aanpak (zie toelichting).

3. Hoe is dit voorstel tot stand gekomen?

Zoals hiervoor aangegeven is de kadernota tot stand gekomen op basis van de evaluatie van de nota ZEIST kernGEZOND 2013-2016 (zie bijlage), monitorgegevens van de GGD, signalen (onder andere via een enquête, zie bijlage) van professionals, en gedachtenuitwisselingen met de toenmalige WMO-raad en de raad. Dat betekent dat deze nota niet tot stand is gekomen langs een interactief proces waar inwoners bij betrokken zijn geweest. Die keuze is bewust gemaakt en ook zo met de raad besproken. De reden is dat de keuzevrijheid van inwoners beperkt is en tegelijkertijd data en signalen van professionals zwaar wegen. Zo geeft de landelijke nota Wpg al inhoudelijke richting voor het lokale gezondheidsbeleid; de monitoringcijfers van de GGD geven al een duidelijke indicatie wat de belangrijke thema's zijn; de professionals hebben een belangrijke rol vanuit hun signalerende functie; via de GGD, ST en CJG hebben we deze professionals betrokken; de bedragen zijn relatief klein; de gekozen aanpakken en speerpunten zijn zoveel mogelijk 'evidence based'.

De Gezonde Wijk aanpak gaat wél interactief met professionals en inwoners tot stand komen. In deze context is de keuzevrijheid groter en is het juist belangrijk met inwoners samen te bespreken of zij het wijkprofiel herkennen, de problemen die professionals signaleren, en welke (zoveel mogelijk 'evidence based') interventies meer of minder aanslaan, bijvoorbeeld vanwege de 'buurtcultuur'.

4. Uitgangspunten

De uitgangspunten voor het lokaal gezondheidsbeleid 2017-2020 sluiten aan bij de benadering in het sociaal domein (positief, preventief, integraal) en bij de landelijke lijn, waarbij extra inzet op gezondheidsachterstanden inhoud krijgt via een wijk- of buurtgerichte benadering. De uitgangspunten op een rijtje:

- 1) Positieve benadering van gezondheid: uitgaan van wat mensen wél kunnen; mensen in hun kracht krijgen en houden.

- 2) Focus op preventie: liever voorkómen dan genezen; iedere inwoner heeft daar ook zelf een verantwoordelijkheid in.
- 3) Integrale benadering: niet alleen kijken naar gezondheid vanuit het perspectief van de Wpz en het sociaal domein, maar nog breder; ook vanuit fysieke omgeving, sociale omgeving etc.
- 4) Basisgezondheidszorg voor iedereen (Zeist-breed) met extra, wijkgerichte inzet in wijken of buurten met gezondheidsachterstanden (Gezonde Wijkaanpak).

5. Ambitie en doelstellingen

De ambitie die we met lokaal gezondheidsbeleid nastreven is gericht op alle inwoners van Zeist:
Inwoners voelen zich gezond en doen mee in de samenleving naar eigen kunnen.

Een goede publieke gezondheidszorg creëert positieve randvoorwaarden voor iedereen om mee te doen in de samenleving. We willen dat zoveel mogelijk Zeistenaren positief zijn over hun algemeen welbevinden. De concrete doelstelling is dat in 2019/2020 hetzelfde, of een groter, percentage van de Zeister jeugd, volwassenen en senioren de eigen gezondheid als zeer goed of goed beoordeelt. De overige doelstellingen zijn per speerpunt opgesteld. De doelstelling voor de Gezonde Wijkaanpak wordt in een interactief traject nog opgesteld en vastgelegd.

6. Met dit beleid sluiten we aan op de uitgangspunten in het sociaal domein

We gaan uit van de eigen kracht van mensen en van hun vermogen om zelf regie te voeren op het eigen leven. Tegelijkertijd zorgen we voor mensen in kwetsbare situaties en helpen we hen om naar vermogen mee te doen. Deze benadering in het sociaal domein is geheel terug te vinden in voorliggende nota. We benaderen gezondheid positief, we investeren in preventie zodat we voorkomen dat mensen uitvallen en we zetten extra in op het verminderen van gezondheidsachterstanden die de kwetsbare mensen raken.

7. Met dit beleid brengen we de integrale benadering een stap verder

Het bevorderen van gezondheid wordt binnen gemeenten vaak vooral benaderd vanuit het domein zorg en welzijn (nu sociaal domein). Echter, allerlei factoren beïnvloeden de gezondheid van mensen. Zo is de plek waar je woont van invloed; of je veilig voelt in je buurt; of je stress hebt, bijvoorbeeld omdat je geen werk hebt of je huis uitgezet dreigt te worden. Daarom zijn ook activiteiten op het gebied van veiligheid, ruimtelijke ontwikkeling en bijvoorbeeld minimabeleid allemaal van invloed op het welbevinden en dus de gezondheid van mensen.

Het is de kunst een integrale benadering te vertalen naar integrale uitvoering. Dit betekent dat ontwikkelingen op verschillende domeinen met elkaar worden verbonden. Denk aan de ontwikkelingen rond de Omgevingswet i.o., waarin gezondheid ook een plek krijgt en hierop, bijvoorbeeld door middel van een proeftuin, geanticipeerd kan worden. **Vanuit gezondheidsaspect is bijvoorbeeld luchtkwaliteit een belangrijk thema om aandacht voor te hebben bij de ontwikkeling van het lokale omgevingsplan.**

Integrale uitvoering betekent ook dat partijen die het beleid uitvoeren, worden gestimuleerd samen te werken. Dat kan bijvoorbeeld door criteria hierover op te nemen in subsidiebeschikkingen of een subsidietender uit te schrijven waarin een integrale benadering en/of samenwerking een voorwaarde is.

8. Met dit beleid zetten we gericht in op meer gelijke kansen op gezondheid

De gezondheidsverschillen tussen (grofweg) hoogopgeleiden/hoge inkomens en laagopgeleiden/lage inkomens zijn landelijk groot. Het verminderen van deze verschillen – of, positiever: het creëren van meer gelijke kansen op gezondheid – is een belangrijk speerpunt conform de landelijke nota Wpg. Zeist heeft qua demografische opbouw bovengemiddeld veel van beide groepen. Het verminderen van gezondheidsachterstanden is daarom ook in onze gemeente een belangrijk aandachtspunt en met de Gezonde Wijkaanpak kunnen we hiervoor een integrale en gedragen aanpak ontwikkelen.

De Gezonde Wijkaanpak is een methode die op diverse plekken in het land inmiddels wordt toegepast. Deze aanpak is specifiek geschikt voor het verminderen van gezondheidsachterstanden in wijken/buurten. De aanpak wordt gekenmerkt door betrokkenheid van zowel professionals als inwoners, al vanaf het opstellen van het wijkprofiel. Gezamenlijk wordt gekozen voor activiteiten op urgente thema's in die wijk of buurt.

De gemeente heeft bij zo'n integrale wijkaanpak een belangrijke regierol. Dat wil in elk geval zeggen: partijen waar nodig met elkaar verbinden, samenwerking faciliteren, sturen op het beoogde maatschappelijke effect, sturen op het opstellen van een aanpak met zoveel mogelijk als effectief bewezen interventies en met efficiënte besteding van middelen. De benodigde randvoorwaarden zijn: burgerparticipatie, draagvlak & borging en financiering & capaciteit.

9. Motie raad 2014

De raad heeft via een motie dd 28 januari 2014 het college verzocht 1) in 2015 – ter voorbereiding van integraal gezondheidsbeleid – over het gezondheidsbeleid een discussie te voeren met inwoners, maatschappelijke organisaties zoals scholen en ouderenbonden, en ook de gemeenteraad hierbij nauw te betrekken. De raad heeft verzocht 2) daarbij ook de regie rol van de gemeente in de discussie mee te nemen en 3) het resultaat te verwerken in een compacte nota.

- 1) Zoals aangegeven onder punt 3 heeft er geen interactief proces plaatsgevonden met inwoners of maatschappelijke organisaties tijdens de totstandkoming van de nota. De raad is hierover geïnformeerd middels informatieavonden in 2016 (dd 1 juni en 13 oktober).
- 2) De regierol van de gemeente heeft volgens de GGDrU beter vorm gekregen de afgelopen jaren. We zetten deze ontwikkeling verder voort en we nemen dit punt op in de evaluatie.
- 3) Getracht is deze nota compact te houden. Wel is in de nota ruim aandacht besteed aan wat we verstaan onder een integrale benadering.

TOELICHTING

Financieel

Het gezondheidsbeleid wordt gedekt uit bestaande middelen. Voor de Gezonde Wijkaanpak is budget beschikbaar uit Wmo/jeugdhulp (Innovatiebudget).

Zeist-breed	
Speerpunt lokaal gezondheidsbeleid	Budget
Alcoholpreventie	€ 38.000
Bewegen en gezond gewicht	€ 23.000
Mentale weerbaarheid	€ 28.000
1 of 2 buurten	
Gezonde Wijkaanpak	€25.000/wijk of buurt

De middelen die op de begroting een 'gezondheidslabel' hebben, zijn niet de enige middelen waarmee we invloed kunnen hebben op gezondheidsthema's. Vanuit een integrale benadering kunnen ook middelen vanuit bijvoorbeeld sport of ruimtelijke ontwikkeling de gezondheid van inwoners positief beïnvloeden. Het is dus de kunst zowel binnen de gemeente als met en tussen samenwerkingspartners met een brede blik te kijken naar de aanpak en bekostiging van activiteiten.

VERDERE PROCES

Planning en uitvoering

- Vaststelling nota zomer 2017;
- Verkenning/voorbereiding Gezonde Wijkaanpak vanaf zomer 2017 (in overleg met raad);
- Opstellen Gezonde Wijkaanpak (uitvoeringsagenda) in 1 of 2 buurten start najaar 2017;
- Inzet van middelen en activiteiten voor de speerpunten:
 - o waar mogelijk en gewenst wordt vervolg gegeven aan bestaande activiteiten die betrekking hebben op de speerpunten;
 - o rondom het speerpunt mentale weerbaarheid zal op basis van een analyse van de problematiek en risicogroepen, de inzet van middelen en activiteiten nader bepaald worden.

Evaluatie

De causale relatie tussen hoe inwoners hun gezondheid ervaren en de genomen maatregelen die met het gezondheidsbudget zijn ingezet, is per definitie moeilijk te bepalen. Er zijn immers vele factoren die daarbij een rol spelen, en de gemeente – of de uitvoeringspartners – hebben daar niet allemaal invloed op. Met dit gegeven in het achterhoofd, wordt evaluatie als volgt ingezet.

- 1) Een waardeoordeel over de mate van effectiviteit van het beleid proberen we bij evaluatie zoveel mogelijk te baseren op harde indicatoren. We maken daartoe gebruik van de monitorgegevens van de GGDrU. Daarnaast gebruiken we kwalitatieve signalen van professionals en inwoners.
- 2) Wat betreft de Gezonde Wijk aanpak in 1 of 2 buurten zal bij het vaststellen van de doelstellingen direct de vertaling worden gemaakt naar monitoring (indicatoren) en evaluatie. Daarbij houden we er rekening mee dat de Gezonde Wijk aanpak enkele jaren nodig heeft om te ontwikkelen en zich te bewijzen. Tussentijdse evaluatie vindt plaats in 2019; eindevaluatie volgt in 2021.

BIJLAGEN

1. Kadernota Integraal Gezondheidsbeleid 2017-2020
2. Evaluatie ZEIST kernGEZOND 2013-2016, augustus 2016
3. Enquête thema's Gezondheid, uitgezet onder medewerkers Sociaal Team en CJG, februari 2017
4. GGD Gezondheidsmonitor 19-64 jaar en senioren 2016, Kernindicatoren Gemeente Zeist, regio en Nederland

RAADSBESLUIT

Gemeente **Zeist**

Behoort bij raadsvoorstel

Nr. 17RV031

De raad van de gemeente Zeist;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 04 april en 30 mei 2017;

BESLUIT:

1. De Kadernota Integraal Gezondheidsbeleid 2017-2020 vast te stellen.

2. De nota ZEIST kernGEZOND 2013-2016 in te trekken.

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van 06 juni 2017.

De raad voornoemd,

mr. H.R.A. Beenen, griffier

drs. J.J.L.M. Janssen, voorzitter